

aceeași literă se găsește în cuprinsul inscripției de mai sus în cuvintele: МОЛАДЕРСОНЪ и КЛОПЪТНИЦА, nemaieexistând nici o îndoială asupra lecturii noastre.

Recent N. Grigoraș a încercat să dea o lectură cât mai corectă a inscripției, făcând totodată mențiunea justă, că „diferitele transcrieri și traduceri ale acestei inscripții” au determinat o nouă cercetare a acesteia, ceea ce s-a și realizat cu concursul a trei colegi de la Institutul de istorie și arheologie din Iași.

Din păcate, și de data aceasta s-au strecurat unele erori în editarea textului slavon al pisaniei, credem noi, și din cauza unor greșeli de tipar¹.

2. Melchisedec, neputînd descifra textul inscripției imediat după numele lui Ioan, fiul lui Vasile Lupu, a întregit lectura cu o formulă întilnită în general în inscripții și anume: БЛАГОРОДН И СЪЗДА adică „am binevoit și am zidit”. Textul în forma aceasta a fost preluat de ceilalți cercetători care au republicat inscripția.

3. De asemenea, Melchisedec a citit greșit numele lui Ioan, fiul lui Vasile Lupu, transcriindu-l неон².

În felul acesta, pe baza lecturii corecte a întregului text al pisaniei din 20 aprilie 1638 de pe turnul clopotniță de la Trei Ierarhi din Iași se poate afirma că la această mănăstire meșterii constructori au lucrat concomitent la înălțarea întregului complex arhitectural, dîndu-i o înfățișare măreață de cetate în mijlocul orașului feudal.

Stema cu pisanie de la Trei Ierarhi reprezintă o operă artistică de seamă, făcînd parte integrantă din seria creațiilor sculpturale din secolul al XVII-lea specifice Moldovei. Ea reprezintă în fond stema dezvoltată a Moldovei și constituie un element component al mărețelor construcții eclesiastice, continuînd, totodată, tradiția inaugurată de Ștefan cel Mare la Putna.

Întocmai ca și pisanile de pe clopotnițele de la mănăstirile Probota³, Slatina⁴, de la biserica Sf. Dumitru din Suceava⁵, de la mănăstirea Dragomirna⁶ și de la biserica din Cetatea Neamțului⁷, stema cu pisanie de pe turnul clopotniță de la Trei Ierarhi se înscrie în seria pieselor originale moldovenești din secolele XVI–XVII, care se încheie cu splendida pisanie pusă de Duca Vodă pe turnul clopotniță de la mănăstirea Cetățuia⁸.

Cea mai apropiată analogie pentru stema cu pisanie de pe clopotnița de la Trei Ierarhi o aflăm în pisană pusă tot de Vasile Lupu, în anul 1645 (1645–1646), la biserica din Cetatea Neamțului, și care a fost dusă mai târziu la mănăstirea Secu⁹.

Deși problemele de heraldică moldovenească privind stemele dezvoltate ale Moldovei, care sînt însoțite de pisanii, nu au făcut obiectul unui studiu special, totuși considerăm că aceste opere de artă medievală prezintă o deosebită importanță pentru cunoașterea evoluției și dezvoltării artei feudale moldovenești. Din acest punct de vedere credem că pisană de la Trei Ierarhi nu este lipsită de interes.

¹ N. Grigoraș, *Inscripția turnului clopotniță al mănăstirii Trei Ierarhi din Iași*, în *Anuarul Institutului de istorie și arheologie*, Iași, I, 1964, p. 169–170, unde apar ГАНЪ în loc de ГАНЪ sau НО în loc de НУ și altele.

² La Melchisedec (*op. cit.*) p. 170–171 este evidentă greșala de tipar неон în loc de, неон corectată abia în 1904 de Al. Lapedatu.

³ G. Balș, *Bisericele și mănăstirile moldovenești din veacul al XVI-lea*, București, 1928, p. 261, fig. 316.

⁴ *Ibidem*, p. 151, fig. 171; p. 262, fig. 317.

⁵ *Ibidem*, p. 141, fig. 161.

⁶ G. Balș, *Bisericele și mănăstirile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933 p. 349, fig. 533.

⁷ Radu Popa, *Cetatea Neamțului*, Ed. Meridiane, București, 1963, p. 22, fig. 6.

⁸ V. Drăghiceanu, *Cetățuia de la Iași*, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, 1913, p. 141, fig. 1.

⁹ G. Balș, *op. cit.*, p. 334, fig. 519.